

Başvuru Numarası : 2024/2193
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/51
Karar Numarası : 2025/117
Başvuran : B.S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
2- Burdur İl Jandarma Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu ceza infaz kurumunda kaldığı koşutta jandarma personeli ile infaz ve koruma memurları tarafından keyfi bir şekilde arama gerçekleştirildiği, arama sırasında köpeklerin kullanıldığı, eşyalarının dağıtıldığı ve zarar verildiği, arama uygulamasının insan onuruna zarar verecek bir tarzda yapıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu koşutta 10/9/2024 tarihinde jandarma personeli ile infaz ve koruma memurları tarafından keyfi bir şekilde arama gerçekleştirildiğini,

b. Aramanın sadece kendi koğuşunda, politik ve etnik kimliğinden dolayı kasıtlı olarak yapıldığını,

c. Arama sırasında gerekli olmadığı halde köpeklerin kullanıldığını, sert ve kaba davranıldığını, eşyalarının dağıtıldığını,

ç. Maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumda 10/9/2024 tarihinde Cumhuriyet Savcısı başkanlığında genel arama yapıldığı, aramanın dış güvenlik görevlileri ile ortaklaşa gerçekleştirildiği, kurumda genel ve kısmi aramaların gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması sonrasında gerçekleştirildiği,

b. Uyuşturucu/uyarıcı madde tespiti için köpeklerle yapılan genel aramaya dış güvenlikten sorumlu olan jandarma personelinin de katılım sağladığı,

c. Arama köpeklerinin yalnızca başvuranın bulunduğu koğuşa girmediği, toplamda 76 koğuş ve atölyenin, havalandırma bahçelerinin ve tüm ortak alanların arandığı,

ç. Başvuranın eşyalarının dağıtılması, maddi ve manevi yönden bir zarara uğratılması gibi bir durumun söz

konusu olmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Burdur İl Jandarma Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle;

a. 29/12/2024 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesinde ceza infaz kurumlarında koğuşlarda mahpusların üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği, aramanın her ay 1 defa mutlaka gerçekleştirileceği ve aramaların gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa yapılabileceğinin belirtildiği,

b. Mevzuat bağlamında 10/9/2024 tarihinde genel arama faaliyetinin icra edildiği, bu faaliyete Ceza İnfaz Kurumu Savcısı, Ceza İnfaz Kurumu Müdürü ve yetkili kolluk amirinin katılım sağladığı belirtilmiştir.

5. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına

alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. 5275 sayılı Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesi şöyledir:

"(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. (2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir."

14. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır."

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

16. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz ..."

17. Aynı Sözleşme'nin 10'uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir: *"Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır."*

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğine işaret eder (AİHM, Klaas/Almanya, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). *"İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir."* (AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161; AİHM, Labita/İtalya, B. No: 26772/95, 6/4/2020 para. 121). AİHM'e göre kanıtlar toplanırken tarafların takındıkları tutumlar dikkate alınmalıdır (AİHM, Tanlı/Türkiye, B. No: 26129/95, 10/4/2001, para. 109) ve deliller yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelerin bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, Subaşı ve Çoban/Türkiye, B. No: 20129/07, 9/7/2013, para. 33).

19. AİHM, makul şüphe bulunmaması ya da bütün makul kuşkunun ötesinde şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

20. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (AYM, Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Benzer bir kararında AYM, *"Kötü muamele konusundaki iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Bu bağlamda kanıtlar toplanırken tarafların takındıkları tutumlar dikkate alınmalıdır. Ancak bu uygun koşulların tespiti halinde bir kötü muamelenin varlığından bahsedilebilir."* şeklinde bir yaklaşım sergilemiştir (AYM, Cezmi Demir ve Diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

21. Başvuran tarafından, kaldığı koğuştaki 10/9/2024 tarihinde keyfi bir şekilde arama yapıldığı, arama sırasında insan onurunu zedeleyecek tarzda arama köpeklerinin kullanıldığı, eşyaları dağıtılmak ve zarar verilmek

suretiyle rencide edildiği, bu uygulamanın siyasi ve etnik kimliğinden dolayı yapıldığı iddia edilmektedir.

22. Muhatap Kurumlarca gönderilen cevabi yazı ve eklerinin incelenmesinden; 10/9/2024 tarihinde muhatap kurumda köpek arama unsurlarının da katıldığı toplamda 76 oda ve atölye, havalandırma bahçeleri ve ortak alanlarda arama faaliyeti gerçekleştirildiği, başvuran tarafından aynı iddialarla aramaya katılan güvenlik görevlileri hakkında Burdur Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunulmuş ise de Başsavcılığın 8/10/2024 tarihli ve ... sayılı kararıyla başvuranın mevzuata aykırı arama iddiaları hakkında soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiği, olay gününe ait kamera kayıtlarında arama faaliyetinde mevzuata aykırılık teşkil edecek bir uygulamanın görülmediği, sırasıyla tüm koğuşlara girilerek aramanın gerçekleştirildiği, aramaya dış güvenlik görevlilerinin de katılmasında ve arama esnasında uyuşturucu/uyarıcı madde tespiti için köpeklerin kullanılmış olmasında mevzuata aykırı bir yön bulunmadığı anlaşılmıştır.

23. Sonuç olarak, başvuranın iddiaları, muhatap kurumlarca gönderilen belgeler ve konuya ilişkin içtihatlar birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda 10/9/2024 tarihinde yapılan arama faaliyetinin ilgili mevzuat gereğince tatbik edilen genel bir uygulama olduğu ve arama faaliyetinin icrasında mevzuata aykırı bir uygulamanın söz konusu olmadığı, başvuranın aramanın sadece kendi koğuşunda ve etnik-siyasi kimliğinden dolayı yapıldığı yolundaki iddialarının hiç bir somut dayanağının bulunmadığı anlaşıldığından, başvuru konusu iddialar kapsamında kötü muamele teşkil edecek bir uygulamanın söz konusu olmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye

